

ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ СТАНУ ТА РОЗВИТКУ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інтеграція освіти і науки виступає одним із провідних факторів інноваційного розвитку національної економіки в цілому, а також стратегічним напрямом у реформуванні сфери вищої освіти. Науковий потенціал цієї сфери на сьогодні використовується далеко не в повній мірі. Це стосується майже усіх галузей науки, у тому числі, педагогіки як науки. Надбання педагогіки як науки, зокрема, педагогіки вищої школи, вельми повільно втілюються у практику освітнього процесу, а інколи взагалі залишаються поза її увагою. Така дезінтеграція освіти і науки про освіту має бути подоланою в рамках загальної інтеграції освіти і науки як пріоритетної мети їх спільного розвитку.

У сучасних умовах освітній процес як надання освітніх послуг все більше набуває ознак технологічності і виступає як об'єкт комерціалізації. У сфері освіти поняття «технологія» з'явилося у 1960-х роках як реакція на появу технічних засобів навчання [1, с. 171]. Аналіз досліджень з проблем освітніх технологій дозволяє виділити деякі їх специфічні ознаки: діагностичне цілепокладання, результативність, алгоритмованість, проєктованість, візуалізація тощо. Освітня технологія є частиною педагогічної системи. У суто педагогічному контексті вона покликана адаптувати розроблені в дидактиці принципи та методи до специфіки предмету і навчального контингенту, забезпечивши досягнення поставлених навчальних цілей у реальному процесі навчання [1, с. 168]. Тому освітню технологію можна розглядати як спосіб реалізації освітнього процесу шляхом розділення його на систему послідовних і взаємопов'язаних етапів, процедур і операцій, спрямований на досягнення навчальних цілей [2]. Зміст, форма, послідовність та зв'язок зазначених етапів, процедур та операцій виступають результатом наукової, інтелектуальної діяльності щодо процесу надання освітніх послуг.

Це дає підставу розглядати освітні технології в контексті інтелектуальної власності, набуття та передачі пов'язаних з нею прав. Таким чином, освітню технологію можна розглядати як результат інтелектуальної діяльності; сукупність систематизованих наукових знань, технічних, організаційних та методичних рішень щодо переліку, строків, порядку та послідовності виконання операцій процесу надання

освітніх послуг. Освітня технологія є комплексним об'єктом інтелектуальної власності, який може включати окремі об'єкти інтелектуальної власності. В умовах ринкової економіки і подальшої комерціалізації освітнього процесу розробку, впровадження та поширення інноваційних освітніх технологій доцільно здійснювати через трансфер освітніх технологій як підсистему у загальній системі трансферу технологій. У структурі цієї підсистеми особливе значення має трансфер освітніх технологій вищих навчальних закладів, які інтегрують у собі наукову та освітню діяльність та максимально наближені до сфери практичної економічної діяльності в різних галузях суспільного виробництва.

Трансфер освітньої технології можна розглядати як передачу прав на об'єкти інтелектуальної власності, які в ній використані, а також, за необхідністю, пусконаладжувальні роботи, навчання персоналу та інші роботи, пов'язані із впровадженням інноваційної технології в освітній процес.

Трансфер освітніх технологій має включати такі типові для трансферу технологій етапи [3, с. 111]:

- ◆ ідентифікація потреби в технології та об'єкта продажу;
- ◆ оцінка затрат, пов'язаних з придбанням технології;
- ◆ інформаційний пошук;
- ◆ оцінка, порівняння та вибір найкращого варіанту;
- ◆ переговори між продавцями та покупцями технології;
- ◆ укладання угоди та передача технології;
- ◆ використання технології.

Кожен із цих етапів є по-своєму важливим і потребує певних дослідницьких, пошукових або організаційних рішень та заходів. Але особливі труднощі виникають на етапі оцінки, порівняння та вибору найкращого варіанту. Освітні технології не є виключенням. Їх оцінка та порівняння постає як складна проблема прийняття рішення щодо вибору найкращого варіанту. Педагогічна наука та практика має значний арсенал освітніх технологій, як то технологія розвиваючого навчання, проблемного навчання, програмованого навчання, комп'ютерного навчання, проектного навчання, технологія колективної взаємодії, технологія повного засвоєння, адаптивного навчання, концентрованого навчання, різнорівневого навчання тощо. Їх автори, як правило, не володіють правами на них як на об'єкти інтелектуальної власності. У кращому випадку реалізовані авторські права на відповідні навчально-методичні видання, але це тільки один компонент трансферу технологій, який взятий окремо поза системою трансферу технологій, не впливає ні на мотивацію розробки освітніх технологій, ні на процедуру їх впровадження із зберіганням майнових прав автора.

Для формування та впровадження системи управління трансфером освітніх технологій потребує вирішення проблема їх оцінки та порівняння. Проаналізуємо три підходи до цієї проблеми: з позицій цінності інформації, якості товару (послуги) та міри наближення до бажаного стану.

Згідно з першим підходом, освітня технологія розглядається як певна сукупність інформації, цінність якої визначається як різниця ефектів в освітній діяльності, отриманих з використанням цієї інформації й у разі її відсутності. Цей достатньо логічний підхід має той недолік, що його експериментальне використання є проблематичним внаслідок високих затрат, коли необхідно оцінити значну кількість технологій, а для моделювання немає відповідної інформації та надійних операційних алгоритмів.

Другим підходом є так званий кваліметричний підхід, який широко використовується для оцінки якості різних товарів та послуг, виходячи з оцінки їх певних властивостей, що обумовлюють здатність товару задовольняти певну потребу. При цьому використовуються експертні оцінки як для визначення складу властивостей, так і їх відносної ваги щодо внеску до інтегрованого показника якості. Інтегрований показник, як правило, визначається як сума добутоків вагових коефіцієнтів значимості окремих критеріїв якості на оцінки певних товарів (послуг) за цими конкретними критеріями. Недоліком цього підходу є складнощі вимірювання окремих властивостей, визначення об'єктивних значень відповідних критеріїв.

Третій підхід базується на методі цільового програмування, який передбачає визначення еталонних параметрів об'єкту оцінки і подальше порівняння оцінюваних об'єктів (у нашому випадку – освітніх технологій) з еталонним за окремими критеріями та розрахування на цій основі за певним алгоритмом значень інтегрального критерію оцінки. Такий підхід є найбільш доцільним, оскільки передбачає відносні оцінки оцінюваних освітніх технологій за єдиним набором критеріїв, еталонні значення яких прирівнюються до одиниці. Такі оцінки можливо отримати експертним шляхом і на їх основі сформувані рейтинги освітніх технологій та визначити місце окремих технологій у життєвому циклі їх розвитку. Це дозволить виробити обґрунтовані рекомендації щодо пріоритетності окремих освітніх технологій в процесах трансферу, щодо їх індикативних цін та вартісної оцінки прав на використання (паушальні платежі, роялті, тощо).

ЛІТЕРАТУРА

1. Польшакова Н.В., Коломейченко А.С. Информационные аспекты педагогических технологий. – В Сб.: Инновации в управлении и образовании: технико-технологические и методические аспекты: Материалы II Междунар. науч.-практ. конф. / Под общ. ред. В.Д. Киселева, С.Д. Журавлева. В 2 т. – Т. 1. – Тула: Филиал ГОУВПО «Орловская региональная академия государственной службы» в г. Туле, 2009. – С. 168–173.
2. Колесников М.А., Кожевников А.А. Проблемы трансфера технологий в Украине. Зб.: Трансфер технологій: від ідеї до прибутку: Матеріали I між нар. наук.-практ. конф. студ., асп. і мол. учених [текст] в 2 т. – Т. 2. – Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2010. – 256 с. – С. 113–116.